Hereticū hoīnem. Heretic⁹ eſt q̄ per verba legis legem impugnat. propriū ei ſenſum aſtruit ex verbis legis vt prauitatē mētis ſue legiſ autoritate confirmet qui vitandi ſunt·quia frequentius correcti exercitatiores eſſent ad malum.

Proprio iudicio ſe damnat qui errorem laudat ⁊ veritatē vituperat.

Zenā legiſperitum ⁊c. Hoc dicit· nō quia pitior ſit appollo ſʒ quia hui⁹ pfeſſionis erat in ſinagoga.

Apollo. Epūs fuit corinthio2·q̄ ꝑpter ſeditōeʒ cōcitatā aduſū ſea pſeudo aplis diſceſſerat cuʒ zena ſocio ſuo ad titū cretēſē epiſcopū. Sed corinthijs iā ſedatis ꝑ epl'as pauli mādat tito· vt ꝑuſq̄ʒ veniat nicopolim ꝑmittat eos ita ſollicite· vt nichil ī viatico illis deſit.

Ut nihil illis deſit ⁊c. Ideo iubet ſumptus illis neceſſarios dari· q2 dignū erat vt q̄ ſpūalia tradebāt non illis deeſſent carnalia.

Philemoni colloſſenſi q̄ nulla eccleſiaſtice miniſtrationis ꝑdit⁹ erat dignitate· ſʒ vir laudabilis ī plebe familiares litteras mittit apl's ꝑ oneſimo ſeruo ei⁹ q̄ cum dāno ei⁹ fugerat· ſʒ ab aplō audito euangelio baptizatus ē cui ⁊ veniā deprecatur aplus ſcribēs a roma de carcere. Et eſt intentō apli implorare veniam oneſimo apd̄ philemonē. Modus talis ē. prius ſalutat illū cum vxore et filio. deinde agit gratias deo de bonis eo2ū cōmendans fidem ⁊ charitatē eo2. poſtea philemonē obſecrat cū ei imparare poſſet· vt oneſimo pcatr grās deo agat: qui talem illum recepit vt non ſuū eſtimet· ſʒ dilectiſſimū fratrē. ac deīde dic̄ vt parʒ ſibi hoſpiciū ſpanti ad ipm ire

Uinctus. Non dicit apoſtolus qd̄ eſt nomē dignitatis ſʒ vinctus qd̄ ē nomē humilitatis. q2 nō impat ſʒ orat. Eſt enī hic interceſſio pro oneſimo Jō que humilitatis ſunt ꝯmemorat incipiēs ab iniuria ſua. vt dignitatem epiſtole ſue faceret. Sicut eīi peccati cauſa vinciri obꝑrobriū eſt ſic ecōtra ꝑ xpo cuſtodie vincula ſuſtinere maxima gloria ē. Eo enī tpe ī cuſtodia erat:

ſ originum enumerationes. † ſ quas de lege faciunt vt de cibis quos alij aſſerunt diſcernendos. alij non

⁊ genealogias † ⁊ cōtentiones ⁊ pu

ſ vt quando inemendata ſcriptura de annis mathuſalem ⁊ de huiuſmodi alijs contraria vel impoſſibilia ſentire videtur.

gnas legis deuita: Sunt enim in

ſ ſine fructu ſ falſe † ſ non ſolum hec deuita· ſed ⁊ correctionem poſtq̄ʒ his feceris.

utiles ⁊ vane. † Hereticum homi

nem poſt primam ⁊ ſecundam cor

ſ cur: ſ perdi

reptionem deuita· ſciens quia ſub

tus ſ incorrigibilis· ſ ⁊ quia ſci

uerſus eſt qui eiuſmodi eſt: ⁊ delin

enter peccat· vel ⁊ cum ſit.

quit primo iudicio condemnatus

ſ vt interim prouideant cretenſibus duʒ ad me veneris

Cum miſero ad te arthemam aut

† ſ Ideo dicit quia vult eum videre cauſa affect⁹ ⁊ vt plenius confirmet in eccleſiaſtica diſciplina

tithicum· † feſtina ad me venire ny

copolim· Ibi enim ſtatui hyemare

ſ ſic erat in ſinagoga † ſ qui perfectus erat in ſcripturis.

zenam legiſperitum ⁊ † appollo ſol

† ſ eoruʒ que ad viaticū neceſſaria ſunt illis. ſ ita ſollicite.

licite premitte: vt † nichil illis deſit.

ſ vnde autem res illis ſ ·i· cretēſes vt ⁊ alij

Diſcant auteʒ ⁊ noſtri bonis ope

ſ ſibijpſis ſ dādo miſtris ſ nō ad quelibet.

ribus preeſſe ad vſus neceſſarios:

ſ Quia iuxta parabolam arbor que non facit fructum bonum excidetur ⁊ in igneʒ mittetur. † ſ ꝑpter compendium ſimul omnes conſalutatores ſignificat.

vt non ſint infructuoſi. † Salutant

te qui mecum ſunt omnes. Salu

ſ Id eſt· fideli affectu. ſ non ficte.

ta eos qui nos amant in fide. Gra

tia dei cum omnibus vobis amē.

Epiſtola pauli ad Titum explicit. Argumentum in epiſtolam ad philemonem incipit.

Philemoni familiares lr̄as facit pro oneſimo ſeruo eius: ſcribens ei ab vrbe roma de carcere per ſupraſcriptum oneſimum

Argumentuʒ finit. Epiſtola pauli ad philemonem incipit.

Paulus vinctus chriſti iheſu·

ſ cuius etiam cauſa tu debes miſereri.

⁊ thimotheus fra

† ſ fratri. ſ prouentu virtutum † ſ miniſterio predicationis.

ter philemōi † dilecto † adiutori no

ſ vxori eius vt ⁊ hec virum oret † ſ filio e⁹ coloſſenſium miniſtro vt ⁊ hic patrem exoret

ſtro· ⁊ apiē ſorori chariſſime ⁊ † ar

† ſ toti familie vt ⁊ hi orent

chippo conmilitoni noſtro· ⁊ † eccle

† ſ Et ante alia ſalutat in hunc modum. ſ remiſſio peccatorum.

ſie que in domo tua ē. † Gratia vo

ſ mentis ⁊ reconciliatio ad deum

bis ⁊ pax a deo patre noſtro et do

† ſ memorata bonitas mouere poteſt ad veniam

mino iheſu chriſto. † Gratias ago

deo meo ſemper memoriam tui fa

tiens in orationibus meis audiēs

ſ Id eſt· commendationem fidei tue ⁊ charitatis † ſ fidem ⁊ charitatem.

charitatem tuam ⁊ fidem † quaʒ ha

† ſ ꝑ opera fidei ⁊ charitatis ſeruit ſactis † ſ vel omnibus ſanctis.

bes in domino iheſu † ⁊ in † omnes

† ſ communicans fidei noſtre fides tua vel quod alijs tua communicans euidens ſit· vt hoc merito agnoſcatur omne bonum eſſe in te per chriſtum.

ſanctos: vt † cōmunicatio fidei tue

euidens fiat ī agnitione omnis bo

ſ hoc ideo oro· quia

ni in chriſto iheſu. Gaudiuʒ enim

ſ in corde. ſ in aduerſis.

magnum habui· ⁊ conſolationem

ſ que non ſolo virtutis habitu in corde viguit ſʒ etiam extra in opere manifeſtata eſt † ſ † hac † ſ interni affectus ſ quia ſanctis vtenſilia miniſtrauit

in charitate tua: † quia † viſcera ſan

† ſ digne illos recipientem a ſuis laboribus quodammodo reſpirantes. ſ vel erga te

ctorum requieuerunt † per te frater

ſ quia ſeruis alijs multomagis mihi· quia ad bene faciendum promptus † ſ non dico poteſtatem ꝯtra tua licita

propter quod multam † fiduciaʒ ha

ſ per chriſtum iheſum ſ etiam

bēs in xp̄o iheſu īperandi tibi qd̄

ſ tuam vtilitatem ſ meā vel tuā

ad rem pertinet: propter charitatē

† ſ vnde ſupra. ſeniorem ne increpaueris ſed obſecra vt patrem † ſ vita et etate.

magis † obſecro † cum ſis talis vt

ſ ego ſ propter quod magis debes moueri.

paulus ſenex· nunc auteʒ † ⁊ vinct⁹

ſ inquam

iheſu chriſti. Obſecro te pro meo

† ſ et ideo tenerius diligo ſ ī fide † ſ cum eſſem.

filio quem † genui † in vinculis one

ſ dū infidelis ſ tua tollēdo.

ſimo· qui tibi aliquando inutilis

† ſ ſeruiendo· et per me tibi· cuius eſt quidquid tuus michi ſeruus fecit

fuit: † nunc autem ⁊ mihi ⁊ tibi vti

lis· quem remiſi tibi. Tu autem il

ſ vt filium vel meum in eo affectu. ſ va in plerīſq; cat

lum vt mea viſcera ſuſcipe filium

meum chariſſimum. Quem ego

volueram mecum detinere: vt pro

Ideo ait paulus vinctus ⁊c· q· cui⁹ miſereri debes nō eē cauſa doloris· q̄d eris ſi immiſericors filiuʒ cruciaueris.

Dilecto. Vel diligibili ſicut ī greco habetur· q̄·ſ· diligi meret.

Gratias ago. Poſt ſalutatione de bonis grās agit ꝯmendās fidē ⁊ charitatem q̄ ideo ꝯmemorat· vt memorata boītas moueat eū ad veniam

Quā hēs in do· ihe· ⁊ in om· ſan· Quia enī in xp̄um credebat ⁊ eū diligebat: ⁊ ſāctis credebat ⁊ eos diligebat· ⁊ per opa fidei ⁊ charitatis chriſto ſeruiebat ⁊ ſanctis

Ut cōicatio ⁊c. Quaſi· fidem habes ⁊ charitateʒ in chriſto ⁊ in ſāctis· ita vt cōmūicatio fidei tue euidēs fiat· i· vt fides tua cōicans fidei noſtre vel q alijs ex fide tua cōicas euidens ſit. Et ſʒ

In agnitōe om· bo· in chri· ihe· i· ita euidens ſit· vt hoc merito cognoſcat' omne bonuʒ eſſe in te per chriſtum id eſt· omniū bonorum ſufficientia. Vel ita. Memor ſum tui· ⁊ gratias ago ī orōnibus habitis de hoc. Ut cōicatio fi· t· Id eſt· operatio fidei qua ſeruis chriſto ⁊ ſāctis. Euidens fiat in agnitione omnis bo. Que ē In chriſto ihe. Id eſt cum cognitione boni eterni· vt illud expectetur in premium. Hoc enim orat apoſtolus vt operatio eius cum cognitione fiat bonitatis id eſt· vt tali mente operetur· vt in futurū inde exſpectet premiū iheſum chriſtum non retributionem temporalium.

Uiſcera ſanctorum. Id eſt· filij ſanctorum chariſſimi vel erga te propenſius ſanctorum affectus quieuit te ſcilicet conſolante· ⁊ refrigeratus eſt· quia bonum te per omnia inuenerunt.

Obſecro te. Magnum eſt non de humili· ſed de ſublimi ſi ſe inclinat ⁊ obſecrat.

Senex. Seni mag' etatis ſimilitudine debet obſequi.

Ut mea viſcera ⁊c. Oneſimū profugū recurrētem ad diuinū auxiliū

cum eſſet in cuſtodia apoſtolus paulus baptizauit videns in illo vtilitatis ſpem· quem ſic commendat vt ſuum animum in illo ſignificet recipi.

¶ Forſitan. Ideo dicit, quia omnia humana dubia: ⁊ potuit alia eſſe cauſa quare ſic deꝰ diſpoſuerit.

¶ Maxime mihi. Michi magiſtro tuo frater oneſimus cũ offenſo proprio domino confugit ad apoſtolũ ad hoc vt oblitteratis peccatis vtilis reuerteretur in tantum vt nõ ſolum domino ſuo ęq̃lis fieret meritis· ſed ipſi magiſtro frater. Et ne philemon quia dominus contra ſeruum inflaretur· humiliat eũ dicens fratrem ⁊ in carne· quia ex vno adam omnes: ⁊ in domino per fidem.

¶ Hoc mihi imputa. Nunc excuſationem omnem conuellit· cum ſibi imputandum eſſe dicit· ſi vel leſit vel debet aliqnid.

¶ Ita ego te fruar ⁊c. Id eſt· gaudebo de te in regno dei· ſi feceris quod rogo. Et quid eſt illud ſubdit· Refice viſ· ⁊c

¶ Confidens de obedi· ⁊c. Prouocat eum ſic blandiẽdo vt non amplius faciat ꝗ̃ poſtulatur ab eo: Solet eñ fieri vt q̇ de ſe videt bene ſentiri· meliorem ſe ꝓ̃beat.

¶ Simul autem ⁊ para ⁊c. Vt ſolliciorem euꝫ faciat ⁊ ad obediendum promptiorem venturum ſe ad illum ſignificat· quia vel hoc poteſt euꝫ mouere ad veniam

¶ In primis vi. Quidaꝫ veritatis calumniatores hãc epiſtolaꝫ non eſſe pauli dicere auſi ſunt· eo ꝙ nomen eius in titulo non habeat ⁊ lõge ſplendidiore atqꝫ facũdiore ſtilo ꝗ̃ alię reſplendeat: ſed aut barnabę aut lucę vel clementis vel tertulliani. Quibus in promptu nobis eſt reſpondere. Si enim ideo non eſt dicenda pauli· quia nomine eius pretitulata nõ eſt· ergo nec alicuius illorum· immo nullius omnino cum nullius nomen habeat in titulo. Ideo autem nomen ſuum huic epiſtolę ſicut ⁊ cęteris non preposuit: quia hebręis odioſus erat quibus legis deſtructor videbatur. Quia ergo non eorum· ſed gentium erat apoſtolus· nomen ſuum eis odioſum tacuit: ne preſcripti nominis inuidia ſequentis vtilitatẽ excluderet lectionis. Sciens quoqꝫ eorum ſuperbiam· ſuam ꝗ̃ humilitatem ipſe demonſtrans· ordinis ſui dignitatem noluit anteferre nominando ſe apoſtolum. Sed meritum officij ſui tacens ſuperbis· ipſe humilis non ſe apoſtolum nominauit· ne ſuperbi indignarentur. Quod vero hęc epiſtola maiore relucet facundia ꝗ̃ alię· ſane mirandum non eſt· cum naturale ſit vnicuiqꝫ plus ĩ ſua ꝗ̃ in aliena valere lingua. Ceteras enim epiſtolas apoſtolus peregrino .i. greco ſermone compoſuit: hanc autem ſcripſit hebraica lingua. Cuius ſenſum ⁊ ordinem retinens lucas poſt exceſſum eius greco ſermone compoſuit. Non eſt ergo mirum ſi in hac tanto doctrinę fulget eloquio· propulſatis ergo calũnijs aduerſantiuꝫ veritati nullatenus ambigẽdũ eſt ⁊ hãc pauli fore epiſtolam. In qua intendit chriſti eminentiam ⁊ fidei ſufficientiã· nec non ⁊ legis inſufficientiam ⁊ inutilitatem oñdere.

¶ Paulus doctor egregius gentium apoſtolus miniſterium ſuum volens honorificare· iuxta quod ĩ epiſtola ad romanos ait. Quã diu quidem ſum apoſtolus gentium· honorificabo miniſteriũ meum· temptans ſi quo modo ad ęmulandum prouocem carnem meam. Eccleſijs hebręorum ſcripſit de eminẽtia chriſti ſm vtramqꝫ naturam ⁊ inutilitate legis moſaicę aſtruẽs multis modis fidẽ ihesu chriſti abſqꝫ legalibus ſufficere ad iuſticiam ⁊ ſalutem, legalia vero pꝰ paſſionẽ chriſti non modo non proficere verũ etiã officere· quorundam hebręorum ſuperſticioſam traditionem excludens: q̇ chriſtum confidentes legales obſeruantias tenendas putabant. Et in hunc errorẽ quoſdam etiam qui de gentilitate venerãt ad chriſtum ſua autoritate induxerãt. Ideo apoſtolus prouidens gentibus ne deinceps in hunc errorem hebręorum autoritate trahãtur. Iudęos quoqꝫ ad emulãdum prouocans· q̇d ẽ honor miſterij ſui· gratiam dei hic commendat per chriſtum verũ pontificem hoc tempore fidelibus factam· legem oſtendens reprobatam· ad vltimum etiã de moribus inſtruit. preſentis igitur temporis eminentiam oſtendit dicens deum vnigenitum ſuum nobis miſiſſe ⁊ in eo nobis locutum· vt auditorum mentes erigeret· i· fidelium quibus ſcribit iudęorum. Ne quia multis malis· quę illis acciderant· valde afflicti ⁊ contriti erant· putarent ex hoc ſe iferiores ẽ ceteris ac miſeriores. Ideoqꝫ vt eos conſoletur atqꝫ erigat· maiori gratia ꝓ̃ditos in initio epiſtolę ſuę declarat· quia antiquis quidem prophetę miſſi ſunt· nobis autem filius· ⁊ illis ſerui ⁊ conſerui locuti ſunt· nobis autem dominus. Modus tractandi. Primum proponit audienda eſſe verba chriſti conferendo eum prophetis· quia in eo locutus eſt dominus· vt in prophetis· ⁊ maior eſt eis. Deinde commendat eum alternatim ſm vtramqꝫ naturam humanam· ſ· ⁊ diuinam, poſtea comparat eũ angelis ⁊ prefert· multa

---

te mihi miniſtraret in vinculis euã-
ſ conſenſu.
geliꝫ. Sine conſilio tuo nichil vo-
ſ vt non ſ contra velle tuũ.
lui facere: vti ne velut ex neceſſita
† ſ quod tuus mihi ſeruit vt tamen velit deus facit· qui operatur ĩ nobis ⁊ velle ⁊ operari pro bona voluntate.
te † bonum tuum eſſet: ſed volun-
ſ ſuſcipe quia vtilis fuit fuga eius
tarium. Forſitan enim ideo diſceſ
ſ hic ⁊ in futuro
ſit ad horaꝫ a te: vt in ęternum illũ
ſ tantum.
recipias: iam non vt ſeruum· ſed
ſ pro ſeruo quod ante, vel fratrem chariſſimum plus ſeruo. fratres enim plus ꝗ̃ ſerui chari ſunt
plus pro ſeruo chariſſimum fratrẽ
ſ carum ſ ꝗ̃ ante vel ꝗ̃ mihi ſ charus eſſe debet
maxime michi. Quanto autẽ ma
† ſ per conditionem prime natiuitatis ſ quia ſeruus tuus ſ per fidem ſ quia fidelis frater.
gis tibi ⁊ † in carne ⁊ † in domino.
ſ habere vis † ſ Quaſi· ſi non ſuſcipis non es ſocius.
Si ergo habes me ſociuꝫ: † ſuſcipe
illum ſicut me. Si autem aliquid
tibi nocuit aut debꝫ: hoc michi im
puta. Ego paulus ſcripſi mea ma
ſ vel hic vel ĩ futuro ſ reddam dico ſ minꝰ exigo ꝗ̃ debes
nu. Ego reddam vt non dicaꝫ tibi
ſ non modo tua ſ ad
ꝙ ⁊ teipſum michi debes. Ita fra
iuratio
ter ego te fruar ĩ domino: refice viſ
ſ filium vel intellectum † ſ vel domino. ſ id eſt· propter chriſtum vel dominum. ſ vel ĩ
cera mea † in chriſto. Confidens de
obediẽtia tua ſcripſi tibi: ſciẽſ quo
niam ⁊ ſuper id quod dico facies.
ſ vel hic mouet ad veniam.
Simul autem ⁊ para mihi hoſpici
um. Nam ſpero per orationes ve-
ſtras donari me vobiſ. Salutat te
epafras cõcaptiuus meus in chri-
ſto ihesu: marcus ⁊ ariſtarchuſ· de
mas ⁊ lucas adiutores mei. Gra-
tia domini noſtri ihesu chriſti cum
ſpiritu veſtro amen.

¶ Epiſtola pauli ad philemonem explicit. Argumentum in epiſtolaꝫ ad hebreos incipit.

In primis videndum eſt cur apoſtolus paulus in hac epiſtola ſcribenda nõ ſeruauerit morem ſuum: vt vel vocabulum nominis ſui vel ordinis deſcriberet dignitatem. Hęc cauſa ẽ ꝙ ad eos ſcribens qui ex circumciſione crediderant quaſi gentium apoſtolus ⁊ non hebreorum: ſciẽs quoqꝫ eorum ſuperbiam· ſuam ꝗ̃ humilitateꝫ ipſe demonſtrans. meritum officij ſui noluit anteferre. Naꝫ ſimili modo etiam iohannes apoſtolus propter humilitatem in epiſtola ſua nomen ſuum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epiſtolam fertur apoſtolus ad hebręos conſcriptam hebraica ligua miſiſſe: cuius ſenſum ⁊ ordinem retinens lucas euangeliſta· poſt exceſſum beati apoſtoli pauli greco ſeremone compoſuit.

¶ Argumẽtum finit. Epiſtola pauli ad hebręos incipit.

¶ C. I.